

КУРС КЪМ ПОБЕДА

Николай Кузнецов

Адмирал на флота на Съветския съюз

Издателство
ПАРИТЕТ

РУСКИ КНИГИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

© Печатается с разрешения правообладателя –
издательства «Algorithm Trading House».

КУРС КЪМ ПОБЕДА

Николай Кузнецов, Адмирал на флота на Съветския съюз;
256 стр.

Превод: Петя Талева

Това са спомените на адмирал Николай Кузнецов (1904 – 1974). Той е командвал крайцери, бил е главен съветник в Испания, командвал Тихоокеанския флот. На 36 години по волята на Сталин оглавява военния флот на страната, става народен комисар на военноморските сили и първи Адмирал на флота на Светския съюз. В живота му е имало и несправедлив съд, и възстановяване на длъжност, и несправедлива оставка и изпадане в немилост.

В книгата авторът описва работата на ръководството на страната в годините преди войната, дава живи портрети на видни дейци, с които се е срещал, разказва за конференциите в Ялта и Потсдам, в които участва. Отделен раздел от книгата е посветен на Черноморския флот през войната: отбраната на Одеса и Севастопол и извършването на десантни операции.

**За поръчки на книги от сайта
www.paritetbg.com – 20% отстъпка!**

*Всички права са защитени. Никаква част от тази книга
не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма без писменото
разрешение на притежателя на авторските права.*

ISBN 978-619-153-451-7

СЪДЪРЖАНИЕ

Адмирал Кузнецов. Биография	6
Предисловие на автора	20

Част I

Готовност № 1. Неочаквано назначение	23
В Европа – война	32
Дипломати	45
Врагът е до границите	49
Нощта срещу 22 юни	55
Страната влиза в бой	63

Част II

Черноморският флот през Втората световна война	
На южния фланг	71
Срещи със съюзниците	76
Одеса	80
Дръжте се докрай!	89
Внезапност и безгрижие	96
Керч и Феодосия	103
Нови изпитания	110
Непобеденият Севастопол	119
Врагът е спрял	135
Победен марш. Черноморците настъпват	142
Десантът в новоросийското пристанище	156

Щурмът към Крим	164
Ескадрата се връща в Севастопол	183
Кримската конференция	194
В Ставката	220
Победата	230
Потсдам	239
Неувяхваща слава	254

„Никога не съм страдал от голямо честолюбие и не съм се стремил да се издигна на върха на служебната стълбица, но да си призная, мечтаех да стана командир на кораб – голям или малък, да стоя на мостика и да го управлявам. Но по редица причини съдбата ту ме издигаше високо, ту ме хвърляше долу и ме принуждаваше да започвам службата отначало. Доказателство на това са буквално уникалните промени в моите звания. През всичките години на служба бях два пъти контраадмирал, три пъти вицеадмирал, носих четири звезди на флотски адмирал и два пъти имах най-високото воинско звание във флота – адмирал на флота на Съветския съюз.“

**Николай Кузнецов,
адмирал на флота на Съветския съюз**

АДМИРАЛ КУЗНЕЦОВ. БИОГРАФИЯ

В нощта срещу 22 юни 1941 година фашистки самолети се насочват към брега на Севастопол. Командирът на ескадрилата поглежда часовника си – 3:05. След няколко минути съветският флот ще бъде блокиран в залива. Но германският ас греши. След минута, заслепен от прожекторите, оглушал от бясната стрелба на зенитните оръдия, той вижда как рухvat в морето първите самолети на Германия. Хитлер негодува. Това е първият му провал в новата война. Докато съветските сухопътни войски и авиацията понасят огромни загуби, флотът не губи нито един кораб. В този ден фюрерът си спечелва още един личен враг – народният комисар на военноморския флот на СССР, адмирал Николай Кузнецов.

На млади години Николай Кузнецов прави стремителна кариера, макар че за него предел на мечтите му е да застане на командирския мостик на кораб. През 1933 година 29-годишният Кузнецов за пръв път се качва на командирския мостик на черноморския флагман, крайцера „Червона Украина“. От самото начало на кариерата си командирът не смята за недостойно да се съветва с опитните моряци. Подбира хората си и постоянно прави учения на екипажа, така че неговите действия да станат почти автоматизирани. От това зависи не кариерата на капитана, а животът на хората в реални бойни условия.

В началото на 30-те години командирските кадри в армията и флота се сменят. Кариера правят младежите със специално военно образование и правилен произход. Кузнецов отговаря и на двата показателя. Произхожда от селско семейство. Доброволец в Червената

Северно-Двинска флотилия, учи за военен моряк първо в училище, а след това и в академията. За две години служба успява да превърне флагмана на Черноморския флот в най-добрия боен кораб на страната.

През август 1936 година внезапно е извикан в Москва. Един ден по-късно Николай Кузнецов заминава за Мадрид, където е назначен за военноморски съветник. В действителност го изпращат на война. Докато Съветският съюз подкрепя републиканците, фашистка Германия подкрепя войските на метежния генерал Франко. Скоро в донесенията на чуждите разузнавания започва да се среща името на дон Николас. В Испания Николай Кузнецов разбира какво представлява съвременната война и каква роля играе флотът в нея. Новият съветник успява за кратко време да създаде в пристанищата ескадри, които не само конвоират корабите с товари, но и успешно водят боеве с фашисткия флот. По-късно адмиралът ще използва испанския опит. В Кремъл високо оценяват неговата работа в Испания. Награден е с ордени и е назначен да командва Тихоокеанския флот.

Високата длъжност му налага постоянно да бъде в столицата. Животът му минава в пътувания между Далечния изток и Москва. Именно там става и главната среща в неговия живот. Когато пристига за една седмица в Москва на военен съвет, той се запознава с Вера. Тя работела в щаба като чертожничка и ѝ поръчали да му помогне. Разходките из Москва стават традиция за двамата млади. На московските крайбрежни улици той увлекателно разказвал на Вера за морето, за Далечния изток, за Гражданската война в Испания и за своите приятели герои. Разходките продължавали до разсъмване.

А веднъж Николай я поканил в Большой театър, макар че било трудно да се купят билети. Те седели в ложата на Большой театър и гледали балета „Лебедово езеро“. На следващия ден Николай заминал. При следващото му идване в столицата вече се срещнали като стари познати и решили да свържат съдбите си. Тя била готова да последва този човек абсолютно навсякъде.

В края на 37-а година в живота му става важна промяна – спешно е извикан при Сталин. След аудиенция с вождя Кузнецов е назначен за първи заместник народен комисар на военноморския флот. А през есента на 39-а започва Втората световна война. След тежката и трудна война с финландците през 1940 година идва катастрофата от първите месеци на Отечествената война. Войната изненадва страната и армията, които не са подготвени за нея.

Народният комисар на военноморския флот на СССР, адмирал Николай Кузнецов. 1939 г.

През октомври 1939 година народният комисар Кузнецов подписва директива за тристепенна система за готовност на силите и средствата на ВМФ. Кузнецов докладва тези и други мерки на висшето началство. В отговор – нито одобрение, нито подкрепа. Той си го обяснява с това, че за политическото ръководство на страната този въпрос не е от първостепенно значение. Кузнецов не може да стигне до Сталин. Във военното ръководство никой не иска да поеме отговорност, затова той трябва лично да вземе решение. Флотът трябва да се готви за война.

За последен път Кузнецов се вижда със Сталин на 13 юни 1941 година. Народният комисар дълго моли за среща, тъй като има информация, изключително важна за държавата. Непосредствено преди това той е получил съобщения от командващите флотове, че кораби под германски флаг спешно напускат съветските пристанища. От това следва изводът, че войната може да започне всеки момент. Още в началото на доклада Сталин раздражено прекъсва Кузнецов, нарича го паникьор, а всички изводи за военна заплаха – провокация. На следващия ден излиза официално съобщение на ТАСС. В него категорично се отхвърлят слухове за война и се подчертават приятелските взаимоотношения между СССР и фашистка Германия. Вечерта на 21 юни Кузнецов, нарушавайки всички правила за секретност, дава по телефона в открит текст лична заповед: флотове да преминават в най-висока бойна готовност. Той прави това на свой риск. Знаел, че по обикновените канали за свръзка заповедта ще върви твърде дълго. Вечерта на 21 юни на всички кораби от съветския флот камбаните бият бойна тревога. До полунощ всички флотове на страна-

та са приведени в бойна готовност. Народният комисар Кузнецов един от първите научава за въздушната атака срещу Севастопол. Въпреки бомбардировката връзката с военноморските бази действа. Николай Кузнецов се опитва да се свърже със Сталин. Апаратът за пряка връзка с вожда мълчи. Не отговарят и другите телефони. В Киев цари зловеща, страшна тишина. Кузнецов вече няма никакви съмнения, че е започнала война и тя ще бъде страшно тежка.

Севастопол първи поема удара, след това са подложени на бомбардировка другите бази. Врагът разчитал, че след бомбардировките съветският флот ще бъде изваден от строя, така както успява още в първия ден на войната да унищожи почти цялата съветска авиация – 1200 самолета. Но на 22 юни 1941 година флотът запазва абсолютно всички бойни кораби и самолети на морската авиация. Системата за готовност на адмирал Кузнецов спасява хиляди животи.

На 23 юни Николай Герасимович започва активни бойни операции по море срещу съюзниците на Германия – Финландия и Румъния. Корабите унищожават промишлени обекти и бази на врага. След още един ден по негова заповед са създадени речни и езерни флотилии, в морето са поставени минни и мрежови заграждения. В първите часове и дни на войната се създава впечатлението, че действията на флота не зависят от общата обстановка.

Съветските войски отстъпват по цялата линия на фронта. На врага са предадени Минск, Рига и Смоленск. Хитлеристките войски стремително се приближават към Москва. В същия ден Николай Кузнецов завършва подготовката на уникална и свръхсекретна операция. За да

я осъществяват, моряците от Балтийския флот повече от месец задържат островите Езел и Даго. През нощта на 8 август Кузнецов се обажда на върховния главнокомандващ и долага за готовност. Сталин произнася само една дума: „Започвайте“. След няколко минути на пистата на летището на остров Езел започват да рулират петнадесет тежки бомбардировача. Самолетите излитат в посока към Берлин. Това била изключително рискована операция, но сметките на Николай Кузнецов се оправдават. До сутринта всички самолети се връщат в базата. В същото време в Берлин все още продължават да горят военни заводи и железопътни гари, задръстени от техника. На следващия ден германските вестници съобщават, че столицата на райха била бомбардирана от английската авиация. След като Херман Гьоринг публично заявява, че съветската авиация е напълно разбита – германците не могат дори да предположат, че това нападение е дело на руски асове. До края на август руските пилоти успяват още девет пъти да бомбардират Берлин. Нападенията стават невъзможни едва след като фашистките войски стигат до Талин.

В началото на есента германците стигат непосредствено до естонската столица и започват ожесточено да обстрелват съветските кораби на рейда. След настойчивите доклади на Кузнецов Ставката се съгласява с неговото предложение главната база на Балтийския флот да бъде прехвърлена в Кронщат. Запазили основните сили, корабите стигат до Кронщат и Николай Кузнецов смята това за сериозна победа. По негова заповед от корабите са снети повече от двеста оръдия, които предстои да защитават Пулковските възвишения – важен стратегически елемент от отбраната на Ленинград. Мо-

рящите започват да действат на сушата. Още през лятото на 1941 година моряците от Ладожката флотилия, подчинени на народния комисар, започват да снабдяват града с оръжие и продоволствие. През зимата пътят през езерото до обкръжения от германците Ленинград става единствената нишка, свързваща града със страната. Благодарение на Ладожката флотилия започва да действа „Пътят на живота“. Моряците на Кузнецов действат по море, в реките и на суша при отбранителни и нападателни операции.

Една от най-ярките страници в историята на флота става отбраната на Севастопол. От това колко дълго ще се задържат защитниците на града е зависела съдбата на Кавказ. Армията на фелдмаршал Манщайн 250 дни не успява да превземе града. След като фашистите минират вътрешния рейд, моряците са прехвърлени на отбранителни позиции. Морската пехота, която германците наричат „черната смърт“, действа с подкрепата на флотската артилерия. В началото на 1942 година специална група германски торпедни катери и самолети прекъсват връзката на града по море. До края на юни врагът влиза в Севастопол.

Съветските войски успяват да си върнат Севастопол за по-малко от една седмица. Това става през пролетта на 1944 година, когато вече друга армия освобождава родните градове и настъпва към Берлин.

На Парада на победата Кузнецов стои на трибуната на мавзолея заедно с най-големите съветски военачалници. Тогава той не би могъл дори и да си помисли, че много скоро в живота му ще настъпи черен период. Но все още предстои заминаване за Потсдам. На срещата на Сталин с Труман и Чърчил вождът се придружава от

Николай Кузнецов и Георгий Жуков. По пътя военачалниците обсъждат очертаващата се война с Япония, говорят за подялбата на трофейния флот. Външно отношенията между тях са коректни и уважителни.

През 1946 година Кузнецов разработва десетгодишна програма за развитие на флота. На бюрото на Сталин е сложен подробен план за построяване на самолетоносачи, крайцери с мощна артилерия, нови подводници и ескадрени миноносци. Вождът се отнася скептично към програмата. А в края на януари 1947 година Сталин неочаквано предлага Балтийският флот да бъде разделен на две независими части. Решението било странно.

Адмиралът е един от малцината съветски началници, които, защитавайки интересите на делото, си позволява да възразява на Сталин. Скоро след победоносното завършване на Великата отечествена война в кабинета на върховния главнокомандващ се обсъжда програма за построяване на кораби за следващото десетилетие. Още преди войната Сталин мечтаел за създаването на голям океански флот с линейни кораби и тежки крайцери. Генералният секретар имал явна слабост към кораби с голяма водоизместимост, които да олицетворяват морската мощ на държавата, и не го смущавала тяхната висока цена. „Ще съберем средствата копейка по копейка, но ще ги построим.“ Именно така, натъртвайки на всяка дума, наставнически повелява Сталин на току-що назначения народен комисар на ВМФ Кузнецов. А той му е задал недоумяващия въпрос за какво му трябват на Съветския съюз огромни скъпи линейни кораби в затвореното Черно море и плитководното Балтийско море.

Още през 1938 година по личното указание на вождя в корабостроителниците започва построяването на няколко линейни кораба тип „Съветски съюз“ и леки крайцери тип „Чапаев“. Те трябвало да надминат аналогичните чужди кораби. Но тяхното строителство скоро е прекратено: СССР няма нито ресурси, нито време за осъществяването на тази амбициозна корабостроителна програма. До началото на войната нито един от корабите от този клас не е готов. По време на войната недовършените кораби, намиращи се на стапелите в Николаев, са взривени при отстъплението, за да не попаднат в ръцете на германците. Огромни средства отиват на вятъра. Втората световна война неопровержимо доказва, че времето на линейните кораби е безвъзвратно минало. Тяхната мощна далекобойна артилерия престава да бъде страшилището на моретата и те фактически губят своето бойно значение. Те не толкова воюват, колкото стоят в доковете. Всяка от воюващите страни се страхувала да ги изпрати в бой: тези огромни, страшни кораби, макар и да били силни със самото си съществуване, в открито море можели да станат лесна мишена за авиацията и вражеските подводници. Но вождът не забравя своята мечта. През декември 1944 година на прием в чест на френска делегация той се приближава до главнокомандващия ВМФ и казва: „Адмирал Кузнецов! Не всички знаят достатъчно какво прави нашият флот“.

След Великата отечествена война Сталин се отказва от построяването на линейни кораби, но продължава да настоява, че са необходими тежки крайцери с мощно артилерийско въоръжение. Той категорично заявява, че в бъдеще тези кораби трябва да станат главната удар-

на сила на съветския военноморски флот. На 21 януари 1947 година на съвещание за военното корабостроене Сталин казва: „Трябват ни няколко тежки крайцера. Добре би било в Черно море да имаме два тежки крайцера с 12-дюймови оръдия. Тогава турците ще треперят още повече, отколкото сега“. Адмирал Кузнецов, който през цялата война е несменяемо начело на флота, посмява да възрази срещу едностранчивото развитие на флота. За онова, което става след това, Кузнецов разказва след години в своите мемоари. „Върху мен се стовариха твърде не вежливи упреци. Аз не издържах: „Ако не съм годен, моля да ме свалите...“. Всички бяха шокирани. В кабинета се възцари гробна тишина. Сталин се спря, погледна към мен и отчетливо произнесе: „Когато трябва, ще те махнем“. В обкръжението на вожда всички знаят добре какво може да последва след подобна фраза. И те не грешат. В началото на 1948 година Кузнецов и още трима адмирала са обвинени, че предали на Обединеното кралство и на Щатите чертежите на парашутно торпедо и карти на островите по крайбрежието на Камчатка. За военния съд няма значение, че торпедото е създадено в Англия и още преди началото на Втората световна война то престава да бъде секретно. В СССР дори е било издадено неговото подробно описание. Също толкова абсурдна изглежда и историята с картите – те се продавали свободно в магазините. Въпреки всичко адмиралите Алафузов и Степанов са осъдени на десет години затвор, а Халер – на четири. Отчитайки заслугите му, Кузнецов е оставен на свобода, но понижен в чин и отново изпратен на Тихия океан. Съпругата му решава да замине с него. Своеобразното наказание продължава 3,5 години.